

ТМ	Г. XXXVII	Бр. 2	Стр. 1011-1024	Ниш	април - јун	2013.
----	-----------	-------	----------------	-----	-------------	-------

UDK 378(497.11):[371.214:796

Прегледни рад

Примљено: 06. 09. 2011.

Ревидирана верзија: 05. 02. 2012.

Одобрено за штампу: 04. 06. 2013.

Милан Нешић

Универзитет Едуконс

Сремска Каменица

ВРЕДНОСНИ АСПЕКТИ УНИВЕРЗИТЕТСКОГ СПОРТА

Апстракт

Време у коме данас млади живе све више показује тенденције ка променама животних вредности, тако да и наши универзитети изгледа више нису она места на којима се, осим стицања научних знања, естетских, моралних и културних вредности, посвећује релевантна пажња и физичком вежбању, односно спорту, као важном фактору у формирању целовите човекове личности.

С друге стране, главно обележје наше свакодневице јесте и дефицит физичке активности у свим друштвеним слојевима. Драстично смањење кретања и телесне активности директно се одражава и на здравствени статус младих. Студентска популација, такође, није изузета из оваквих трендова. Настава физичког васпитања на универзитету укинута је још 1998. године. Данас студенти, поред осталог, немају своје објекте за вежбање и такмичење на факултетима, јасно и стручно уобличен систем упражњавања спортских активности примерен њиховим интересовањима и потребама.

Кључне речи: вредности, универзитетски спорт

VALUE ASPECTS OF UNIVERSITY SPORT

Abstract

Modern circumstances for young people are showing a growing tendency towards changes in life values. Consequently, even though our universities still promote the acquisition of scientific knowledge and other aesthetic, moral, and cultural values, they are no longer places that give attention to physical exercise, i.e. sport, as an important factor in the formation of complete persons.

On the other hand, the main trademark of modern everyday life is the lack of physical activity among all social classes. Drastic reduction of movement and physical activity has a direct impact on the health status of young people. The student population is not exempt from such trends either. In 1998, physical education was abolished from universities. Today, among other things, students lack university fa-

cilities intended for exercise and competitions, as well as a clearly defined system for sporting activities according to their interests and needs.

Key Words: Values, University Sport

УВОД

Спорт, као и било коју другу област човековог ангажовања, карактеришу процеси непосредног људског рада. У структури спортске делатности егзистирају три основна стратума који чине његову социолошку детерминанту: 1) људи – као носиоци спортске активности, 2) елементи саме активности, и 3) услови и правила организовања спорта. С обзиром на актуелност, комплексност и брзину друштвених промена у нашем окружењу, намеће се као неопходност да и у спортској делатности, односно њеним конкретним појавним облицима, отпочне процес комплекснијег утврђивања појединих фактора који су од значаја за квалитетно унапређење и развој спорта у целини.

Савремени истраживачи друштвених појава се слажу да је ниво спорта најбољи показатељ опште развијености неког друштва. Данас се сматра да је спорт ефикасно средство за формирање вредносних образаца, као и аутентичан пут ка превазилажењу кризе идентитета и легитимитета нације. Анализирајући значај спорта, веома је важно истаћи да се држава може у потпуности поносити резултатима својих спортиста, који је афирмишу на међународном нивоу, само уколико су ти резултати одраз здравља и способности комплетног становништва. Спорт се, гледано са теоријског аспекта, хипотетички може развијати и у лабораторијским условима, где би само незнатан број селектираних талената производио резултате за целу нацију. Другим речима, наука омогућава да се створе и „спортисти-киборзи“ који би били у функцији спортског спектакла и представљали „машине за прављење резултата“. Али то сигурно (бар за сада) није жеља ниједног развијеног друштва.

Дакле, сложеност феномена спорта мора да буде обухваћена и својеврсним филозофско-критичким праћењем, преиспитивањем и сучељавањем са појединим аспектима, пре свега аксиолошког, онтолошког, али и етичког карактера.

Национална стратегија развоја спорта у Републици Србији као приоритетан стратегијски циљ дефинисала је: „...јачање школског и универзитетског спорта и успостављање функционалног система школских и универзитетских спортских такмичења“. Међутим, још увек не постоји јасна и временски детерминисана концепција развоја овог спортског подручја, што за последицу има спонтану и стихијску

егзистенцију неких облика спорта на универзитету. Садашњи успеси на такмичењима студентског спорта су више резултат других спортских организација него ли организованог спортског живота унутар универзитета. Студенти, поред осталог, немају своје објекте за вежбање и такмичење на факултетима, јасно и стручно уобличен систем упражњавања спортских активности примерен њиховим интересовањима и потребама (Нешић, 2003). Назначени проблеми су, између осталог, повод за акцентирање значаја и потребе препознавања оптималне стратегије развоја универзитетског спорта, како у Републици Србији, тако и на подручју АП Војводине, али и појединачних универзитета као основне „микроцелине“ (Нешић и сар., 2010).

Уочавајући релевантне проблеме даљег функционисања и развоја универзитетског спорта, где посебна пажња треба да буде усмерена ка стварању услова за задовољење потреба и интересовања студентске популације за физичком активношћу и унапређењу здравља, неопходно је утврдити основне параметре за његово правилно организовање и усмерење. У том контексту неопходно је, у одређеној мери, посветити одговарајућу пажњу и питањима вредносних аспеката универзитетског спорта, као значајне детерминанте у формирању личности младих, односно њихових опредељења према појединим активностима током студирања.

АКСИОЛОШКА УТЕМЕЉНОСТ СПОРТА

Аксиологија¹, као једна од најмлађих филозофских дисциплина, бави се испитивањем вредности. Мада је њен предмет стар готово као и сама филозофија, конституисана је тек у 19. веку, од када постаје пропедеутичка дисциплина у свим подручјима практичне филозофије. Разлог овоме лежи у спознаји да вредности егзистирају само у релацији према човеку као бићу практичног одношења. Она се бави појмом вредности, врстама вредности, утврђивањем највиших вредности (успостављањем скала вредности), затим критеријумима вредновања и превредновања, као и међусобним односом вредности и стварности (Радош, 2010).

Разматрања о вредностима су најчешће усмерена кроз успостављање различитих релација између субјекта и објекта (онога који вреднује и онога што се вреднује) и најчешће се тврди да „сâм субјект придаје објектима вредност“. Филозофи у оваком контексту сматрају да се тиме подразумева да вредност пребива у човеку који објекту прилази. Међутим, често се и поставља питање – зашто онда у човековим очима само одређени објекти завређују дигнитет вредности. Одговор се може тражити у тврдњи да је вредност објекти-

¹ (грч. *aksios* = вредан, ваљан, достојан; *logos* = наука)

вна појава која задовољава духовно-емотивне потребе датог субјекта, која захтева високу дозу сагласности у оцени вредности неких људских поступака, политичких институција, или уметничких дела међу члановима једне људске заједнице (Марковић, 2004). Дакле, вредност је појава према којој човек није и не може бити индиферентан, с обзиром на то да према њој увек заузима неки став (став осећања вредности са разумевањем или без њега, став оцењивања вредности и став процењивања или превредновања вредности, итд.).

Ако се под вредношћу подразумева мерило које ствара одређене оријентације у људском понашању и делању, при чему вредност није ни објективно својство ствари, ни својство субјекта, већ својство односа, тада је вредност мерило које указује на то шта треба изабрати, а шта избегавати. Дакле, ако је вредност оно према чему се оријентише наш избор, онда би наш избор морао да се оријентише према добром, истинитом, лепом, напредном и праведном (Баљ, 2005, стр.7).

Вредности се могу класификовати по различитим критеријумима (од ширег дијапазона разноврсности, до оних које дефинишу сажимајући карактер). Међутим, данас је на цени углавном прагматичка теорија вредности, према којој је вредно оно што је корисно, а чија је крилатица „време је новац“. Дакле, у грађењу хијерархије вредности (ређању вредности по важности, при осталим једнаким условима) већина европских народа прихвата материјално обиље за највише добро. То је основна црта тзв. „квантитативне“ цивилизације. Грамзивост је постала суштинском карактеристиком данашњег човека (закупљеност квантитативним добитима, гомилањем материјалних добара и значајних друштвених функција). Човек је стекао менталитет „сакупљача“ (људи се цене према величини имовине, према броју цитираних књига, према броју постигнутих кошева или датих голова, итд.). Због свега тога односи међу људима се све више "постварују" (реификују). Новац је постао ново божанство. Њиме је практично могућно све постићи и остварити (Радош, 2010, стр.40).

Разматрања различитих аспеката савремених тенденција у спорту не могу се свеобухватно сагледавати уколико се не обрати пажња и на најважније тековине старогрчког филозофског ума. Оне су веома значајне за апострофирање тежњи за очување олимпијског духа у спорту и спречавање деформисања његових изворних принципа, међу којима ваља поменути и следеће: неговање аутентичних својстава игре, успостављање хармоније тела и духа, као и очување естетских и моралних принципа у спорту. Тако је и у данашњој, модерној синтагми „универзитетски спорт“, у ствари, утемељена стара Платонова идеја *калокагатије*², која упућује на потребу успостављања

² (грч. *kalos* = леп и *agatos* = добар)

складног и хармоничног јединства човекових телесних и духовних способности. Додуше, она је у пракси временом устукнула пред идеологизацијом и комерцијализацијом спорта и спортских догађаја, где доминира превага политике, шоу бизниса, профитних фактора, забаве и сл. (Радош, Нешић, 2010).

Физичком васпитању, а тиме и спорту, некада је у академском простору бивше заједничке државе Југославије придаван изузетан значај, што је било препознатљиво по активностима и вредностима универзитетског спортског стваралаштва. Међутим, у Србији су након 1998. године и тада донешеног Закона о универзитетима, спортске активности на академском простору ове земље готово замрле. Малобројне спортске секције и удружења, која су се и након овог периода задржала, била су више израз стихије и рутине, односно, појединачног прегалаштва активиста-ентузијаста, него осмишљен и сврсисходан део система високошколског образовања.

У новом времену, у коме су на сцену ступиле неке друге животне вредности, наши универзитети изгледа више нису она места на којима се, осим стицања научних знања, естетских, моралних и културних вредности, посвећује релевантна пажња и физичком вежбању, односно спорту, као важним факторима у формирању целовите човекове личности. Синтагма „универзитетски спорт“ већ, сама по себи, упућује (и у онтолошком и у аксиолошком смислу) на потребу неговања хармоничног јединства између човекових телесних и духовних способности (Нешић и сар., 2010).

Главно обележје времена у коме данас млади живе јесте дефицит физичке активности у свим друштвеним слојевима. Драстично смањење кретања и телесне активности директно се одражава и на здравствени статус младих. Студентска популација, такође, није изузета из оваквих трендова. Светска здравствена организација је још средином прошлог века дефинисала да здравље није само одсуство болести већ и потпуно физичко, психичко и друштвено благостање³. Последњих година дефиниција је проширена да би укључила и способност да се води „друштвено и економски продуктиван живот“. Такође, савремена наука квантитативно дефинише здравље као суму „резервних капацитета“ основних функционалних система. У том смислу данас је неопходно све више истицати да сваки појединац, а посебно млади, треба да размишљају да ли својим начином живота троше и смањују резерве здравља (Нешић, Кубуровић, 2011).

---

³ WHO, 1946.

ВРЕДНОСНА УСМЕРЕНОСТ УНИВЕРЗИТЕТСКОГ СПОРТА

Без обзира на доминацију комерцијалних и глобално-резултатских тенденција, у спорту још увек егзистирају настојања да се сачувају његове блиске везе са духовним и културним потребама младих. Посебно је то уочљиво у документу Уједињених нација – Спортском манифесту,⁴ где се, између осталог, говори о улози спорта у изграђивању људске личности и каже да: спорт треба да буде прилагођен специфичним потребама и могућностима јединке као извор здравља и психичке равнотеже; подстиче човека да делује и учествује у деловању ван свакодневне делатности; развија склоност за испољавање иницијативе и прихватање одговорности; ствара прилике за упознавање самога себе, за самоизражај и усавршавање; усмерава човека ка дисциплиновању своје делатности и ка повећању продуктивности; ослобађа од извесне зависности од сопственог тела и на тај начин открива врсту слободe која се често не може применити – „слободу физичке делатности“; као чинилац пуног индивидуалног развоја мора бити неопходан елемент друштвене организације и доприносити напретку друштва; итд.

Може се рећи да, у наведеном контексту, универзитет представља најпогодније место за очување и неговање складног међуодноса изворних спортских вредности и човекових духовних и културних потреба. Јер, најважнија функција универзитетских установа јесте да пренесу најбоља људска интелектуална постигнућа, да критичкој анализи изложе различита гледишта и да истраживањем допринесу људском сазнању и његовом вредносном сагледавању света. Вредносни идеали, кроз које се остварују људска пуноћа и „бит бивствовања“, на оптималан начин могу бити реализовани баш у студентском академском простору. У њему се лакше могу сачувати и неке од аутентичних вредности спорта и олимпијског духа. Лакше него у свим другим познатим амбијентима спортских догађања, где истинско спортско надметање прелази у други план, а отворено се рефлектују интереси политике и бизниса (професионализам и материјална валоризација доводе спорт у сферу „гладијаторства“ и циркуских представа) (Радош, 2011, стр.125).

Спорт на универзитету треба да детерминише свој задатак и улогу као вишедимензионални систем, у којем се међусобно допуњају едукативни (васпитно-образовни), морални, етички, естетички и друштвено одговорни аспекти, неопходни за правилно формирање младих људи као целовитих личности. Универзитетски спорт, кори-

---

⁴ *Спортски манифест* – документ Међународног савеза за физичко васпитање и спорт при УН

стећи све потенцијале спортске науке (пре свега у сфери кретно-функционалних структура), треба да профилише улогу својеврсног коректора у уравнотежењу, данас већ јасно уочљивог дисбаланса, између физичких и осталих димензија човека. Посебно у погледу утицаја глобалног присуства хипокинезије која драматично угрожава људско здравље. Другим речима, спорт на универзитету треба да допринесе хармоничнијем формирању младих академица и афирмише идеју да излазни стратум универзитетског живота не би смео профилише „ни глупе цинове“, нити „наказне интелектуалце“.

У том правцу се последњих година могу све гласније чути заговорници става да некадашњи старогрчки идеал *paideie* не треба да изгуби смисао својих вредносних порука о значају успостављања хармоније тела и духа и неговању филозофског појма мере у активностима универзитета. Он се у оквирима идеје о реафирмацији спорта на универзитету све јасније профилише. Посебно због чињенице да је идеал *paideie* у директној вези са савременим приступом појму здравља (физичког, менталног и душевног) и поимању универзалних одредаба квалитета живота као испуњења укупних људских потенцијала, о чему је говорио још Аристотел. Међутим, његова реафирмација је још далеко од, за сада стидљиво, замишљених пројекција и жеља када је реч о универзитетском спорту.

Додуше, спорт на универзитету један број академских субјеката сматра и бесмисленом активношћу, или, у најбољем случају, као „нужно зло“. Такође, има и оних који сматрају да је време које студенти проведу на спортским теренима „време изгубљено за учење“. Али, место спорта на универзитету се традиционално бранило (и брани) на основу спајања оних разлога који се тичу образовања и развоја људског духа, са разлозима који се односе на развој физичких и моралних вредности. Стога, усклађивање поменутих квалитета јесте она парадигма и платформа са које се оправдано штити реафирмација и егзистенција универзитетског спорта (Радош, 2011).

На темељу оваквих ставова у последње време рађено је више истраживања са циљем утврђивања опредељења садашњих генерација студената према активирању „спортског живота“ на универзитетима. Једно од истраживања спроведено је и на Универзитету Едуконс (Нешић и сар., 2010), где су детектовани различити индикатори перцепирања идеје о реафирмацији и активирању спортских садржаја на универзитету. Резултати до којих се дошло недвосмислено указују на стабилну позитивну подршку универзитетском спорту и јасно исказану потребу његове реализације. Тако су, на пример, студенти Универзитета Едуконс позитивно вредновали иницијативу која се односи на могуће активности око увођења спортских садржаја на универзитет. Студенти обухваћени истраживањем исказали су стабилно детерминисане позитивне ставове о значају и потенцијалној

корисности организованог физичког вежбања, односно „спортске понуде“, као могуће алтернативе живота током студирања на „свом“ универзитету.

Такође су, у оквиру ових истраживања, разматрана питања и актуелних животних стилова студентске популације на овом универзитету, где је уочено да се већина студената изјаснила да је код њих тренутно присутан хедонистички стил живота, што је у складу и са резултатима других истраживањима која су обухватила студентску популацију у Војводини (Група аутора, 2007). Мада се на скали вредновања пожељних стилова живота код испитаника на највишем месту налази самоостварење, актуелна преференција њиховог омиљеног животног стила је на страни хедонистичког начина живота. Ово се, између осталог, може тумачити и са аспекта утицаја ширег друштвеног окружења у којима млади данас живе. С једне стране су то услови живота који интензивно нуде широку лепезу технолошких средстава која знатно олакшавају свакодневне човекове активности и нуде удобност (од средстава комуникације, индустрије забаве, могућности путовања, и сл.). С друге стране, све неизвеснија човекова радна (а тиме и животна) егзистенција, посебно у нашем транзиционом друштву, уз интензивну економску и политичку нестабилност, не оставља младим људима простора за дугорочно јасну животну перспективу (бар не у нашој земљи). Стога се и уочава да вредносна усмерења младих нагињу ка животној филозофији „са што мање напора-максимум уживања“.

У овом контексту треба скренути пажњу и на утицај хедонистичког, данас све присутнијег, начина живота на здравље младих, што је и у директној вези са њиховим опредељењима и ставовима према универзитетском спорту. Пре свега треба имати у виду да се здравље, са аспекта академске медицине, дефинише као биолошко, психолошко, социјално и духовно благостање човека. То је стање у којем људска бића функционишу на оптималном нивоу интеграције елемената тела, ума и душе. Дакле, здрав човек је онај који живи у срећи, здрављу и целовитости, односно као јединка која на свој живот гледа кроз испуњеност смислом и сврхом. Ако се само летилично сагледа просечан начин живота младих данас, уочава се да претходна одредница здравља може доћи под знак питања. Просечан млад човек данас: све мање хода; углавном се не бави физичким активностима (спортом, рекреацијом); води седентаран начин живота; просечно студира (ако студира) између 6 и 8 година; већином је без посла (након завршеног школовања) и на њега чека у просеку 7–10 година; живи са родитељима; све касније ступа у брак (просечно око 30 године); слободно време користи у кафићима, на журкама и слању СМС порука са мобилног телефона; одлази на спавање након поноћи, а устаје у касно пре подне; итд. Новија истраживања (Група

аутора, 2007) показују да се мање од 1/3 младих (18–27 година) редовно бави физичким активностима (активно спортом или спортском рекреацијом), а од 1998. године, како је раније и речено, физичко васпитање на Универзитетима у Србији више не егзистира као организован систем. Дакле, промоција спортских садржаја данас треба да заузима централно место у борби против неактивности младих (и људи уопште), с обзиром на чињеницу да физичка активност (физичко вежбање) знатно смањује ризике од настајања све присутнијих масовних незаразних болести (дијабетес, хипертензија, гојазност).

Тако је и у погледу животних навика студената (Нешић, Ковачевић, 2011) утврђено да код већине преовлађују оне навике које се могу окарактерисати као „нездраве“, а које се могу директно превенирати кроз интензивнију физичку активност (и у оквиру Универзитета). Тако је, на пример, утврђено да студенти обухваћени истраживањем, у већини, не посвећују довољно пажње редовној физичкој активности, знатно конзумирају алкохол и цигарете, показују тенденције ка лошим навикама у исхрани (нередовна исхрана са мање од три оброка дневно, „прескакање“ доручка, итд.), имају неадекватан „ритам“ дневног одмора (одлазе на спавање најчешће касно после поноћи), итд.

Све ово може јасније да упућује на стабилно формиране ставове о улози спорта на универзитету, пре свега кроз његову друштвену ефективност (зближавање младих, упознавање, социјализација, и сл.), као и доприноса психо-физичком развоју човека. С друге стране, студенти су на веома чврстим позицијама да спортске активности требају бити ствар личног опредељења сваког појединца, те да не би било добро да оне, у оквиру универзитетског спорта, буду наметнуте неким административним одредницама, што је детектовано кроз егзистенцију групе мотивационих фактора који се могу дефинисати као фактори друштвене интеракције, а који су позиционирани у прву групу латентне факторске структуре код ове популације (Нешић и сар., 2010). Посебно позитивно се вреднује идеја о међуфакултетским спортским такмичењима, где се сматра да спортске активности не би представљале ометајући фактор у процесу савладавања наставног градива током студирања, па ни у време испитних рокова.

Дакле, када се сагледавају различита питања која проблемски разматрају област спорта, као мултидисциплинарне друштвене појаве, па тако и универзитетског спорта као његове специфичне одреднице, морају се приоритетно нагласити позитивне вредности спорта које, у суштини, произилазе из његових основних функција. Мада су се различити аутори на различите начине бавили овим теоријским питањем, тако да се може наћи мноштво приступа и класификација функција спорта, па тиме и његових вредносних детерминанти, може се, условно, говорити о три главне групе вредносних аспеката:

1) *Биолошко-здравствене вредности*, где се истиче значај физичког вежбања за развој механизма опште адаптације, срчано-судовног и нервно-мишићног система, проширење функционалних и адаптационих могућности организма, што све доприноси повећању отпорности организма човека на неповољне утицаје животног и радног окружења;

2) *Социо-културолошке вредности*, кроз које се реализују сви позитивни аспекти интерперсоналних релација, комуникације, социјализације и друштвене интеграције људи; квалитетно испуњење слободног времена и позитивно усмеравање масовне друштвене енергије; изградња естетских ставова, оплемењивање духа; итд.;

3) *Етичко-васпитне вредности*, које се путем спорта могу развијати и унапређивати, а односе се, пре свега на учење дисциплини, здравој конкуренцији и престижу, поштовању спортских норми и правила, уважавање и неговање правичности и солидарности; итд.

Наравно да се у свеобухватним сагледавањима вредносних аспеката универзитетског спорта морају имати у виду и други бројни фактори који могу имати утицаја на његову профилисаност и егзистенцију. Стога се, у оквиру вредносног поимања спорта на универзитету, морају узети у обзир и вредносни ставови који спорту и физичком вежбању дају усмерење кроз: *хармоничан развој личности* (спортом се не развија само тело, већ се утиче и на развој моралних, духовних и интелектуалних потенцијала појединца)⁵, *духовном развоју човека* (посебно неговањем и реafirмацијом олимпијске идеје фер-плеја; борбом против девијација у спорту – комерцијализације, професионализације и злоупотреба разних врста), *хуманизацији друштва у целини* (кроз неговање и афирмисање аутентичних вредности спорта, па тиме и универзитетског спорта; у првом реду су то дух и мисија спорта; став да је примарни циљ спорта – бављење спортом, а не спортска победа по сваку цену) и идентификацију *аутентичног спортског производа* (манифестује се кроз резултате трансформационих процеса као суштине спорта, пре свега у сфери био-психо-социјалних потенцијала човека; спортски резултат (победа на такмичењу) само је њихова конкретна „последница“).

Наравно, уз наведене вредносне функције неизоставно се морају имати у виду и оне које неизбежно „додирују“ сферу политике,

---

⁵ филозофски приступ овом питању говори у правцу афирмације идеје о егзистенцији "три гимнастике" као потребе сваког младог човека – 1) *гимнастика тела* (спорт, вежбање, здрав начин живота испуњен телесним активностима), 2) *гимнастика ума* (учење, усавршавање и изградња знања, умећа и вештина неопходних за живот, рад и уопште за интелектулану сферу човека) и 3) *гимнастика душе* (посвећеност Богу, идејама хуманизма, неговање уметничких и других склоности које су човеку од Бога дате).

економије, туризма, јавних услуга, итд. У свим овим вредносним просторима универзитетски спорт може стабилно да егзистира као један од чинилаца њиховог друштвеног етаблирања и позиционирања.

ЗАКЉУЧАК

Крај двадесетог и почетак двадесет првог века је на овим просторима протекао у бурним и турбулентним променама. Држава у којој живимо, а са њом и целокупно друштвено окружење, прошла је кроз низ преображаја, мењајући не само границе, име, уређење, већ и систем вредности. На тај начин се и академски простор суочавао са проблемом вредности, као уосталом и човек, стално и увек изнова. Према социолозима интересовање за вредности произилази из човекове сталне тежње да осмисли свој живот и животе људи око себе. Стога се и целокупна људска историја може схватити и као процес селекције вредности, односно као креирање, одржавање и мењање пожељног типа егзистенције. У филозофском смислу, човек се уопште и не може дефинисати ако се, барем прећутно, не пође од неких вредности.

Вредности се морају посматрати и у функцији промена друштвених односа, тако да је њихово осветљавање полазна тачка у сагледавању успеха, али и пропуста у васпитно-образовном систему младих. Сагледавање функционисања васпитно-образовног, а тиме и академског простора, неопходно је ради детектовања његових друштвених ефеката и предузимања одговарајућих мера за унапређење овог дела друштвене надградње. Ова мисао је значајна са аспекта преиспитивања вредности код младих, а тиме и у спорту, јер настоји да пробуди властити ангажман у сваком појединцу. На тај начин се млади човек и путем спорта може остварити као аутентично биће, те развити све своје стваралачке потенцијале у границама етичких принципа.

Данашње време јесте време које је у први план ставило еманципацију човека, развој његових индивидуалних права, слобода и грађанских хуманистичких назора. Приче о томе, као и приче (увијене у рухо реторике) о садејству либерализма и демократије у укупном технолошком и цивилизацијском просперитету, уз увек "заводљива казивања о новчанику" и хедонизму као задатом смислу живота, без сумње имају ефикасно и далекосежно хипнотичко дејство. Кад се томе додају помодарска и некритичка прихватања савремених струјања на подручју масовне и квазикултуре (ту су и симптоматичне појаве ерозије традиционалног олимпијског духа у спорту), а посебно оних који се тичу информативно-медијске технологије, која (поред својих евидентно корисних страна) представља и снажно средство репресивне интеграције свести (где технолошки ум свакодневно и масовно уобличава чула и свест људи), онда није чудо да се јавио забрав смисла људског бивствовања. Због тога, а дакако, и услед од-

суства хришћанских етичких принципа живота, као и форсирања прагматистичких и макијавелистичких вредносних пројекција, поминути самозабрав у стопу прате и многа девијантна друштвена понашања: наркоманија, бујање секти, насиље, полна изопаченост и сл. (где се, узгред, сви боре за своја права) (Радош, 2010, стр.126).

У оваквом владајућем и данас препознатљивом систему вредности ваљало би потражити и актуелно место универзитетског спорта. Јер, владајуће друштвене вредности неминовно одређују вредносну интеракцију међу различитим формама човековог практичног ангажмана. Међутим, у свему томе не треба занемарити ни својеврсно прожимање некадашњих (проверених) вредности са данашњим доминирајућим вредносним тенденцијама. Може се рећи да у широком подручју спорта, којем, свакако припада и универзитетски спорт, могуће је, уз све тешкоће и изазове, градити разноврсне вредносне обрасце код младих.

Физичко васпитање би генерално, у систему васпитања и образовања, требало да представља једну од кључних компоненти његовог квалитета. Међутим, данас евидентно запостављање физичког васпитања, односно спортских активности у високошколским установама, свакако да са собом носи дугорочну пројекцију негативних импликација на свеопшти квалитет крајњих ефеката по академску и друштвену заједницу. Посебно у погледу јавног здравља младих, с обзиром на то да конзумирање различитих облика физичке активности (спорта, рекреације, тј. редовног физичког вежбања уопште) омогућава младим академцима нова знања, вештине и разумевање свих аспеката неопходних за стицање здравих животних навика.

Такође, спорт и физичко васпитање на универзитету не би било добро да се схвата изоловано и од других подручја и садржаја васпитне делатности. Пре свега из разлога што физичке активности обухваћене системом физичког васпитања, поред моторне активности, садрже у себи и когнитивну (сазнајну) и афективну компоненту. Тиме се, свакако, употпуњују и обогаћују васпитни и образовни утицаји на његове актере. Схваћено на овај начин, физичко васпитање и спорт на универзитету може играти значајну улогу у свеукупности васпитних утицаја на младе, које су у данашњем времену глобализације, материјалне квантификације свих сфера човековог живота и тенденција ка моралним изопачењима, озбиљно доведени у питање.

Међутим, све напред речено суштински не би смело изгубити и своју онтолошку везу са замишљеним претпоставкама практичног живота које су садржане у изворном подразумевању човека као "Божије творевине". Суштина и бит свих вредности, па тиме и спортских, мора се утемељивати у човековим изворним (од Бога датим) потенцијалима. Како истиче Радош (2010, стр.66) „само оно што се гради на Истини, Добру, Правди, Љубави и Мудрости може да претендује да буде прихваћено као вредност ка којој треба тежити“.

ЛИТЕРАТУРА

- Балъ, Б. (2005). Свет и глобални свет као вредносна оријентација. У: Нешић, М. (ур.): *Научна конференција – Вредносне оријентације младих*, (7–30). Бачка Паланка: ДНС Логос.
- Група аутора. (2007). *Коришћење слободног времена младих у АП Војводини*. Нови Сад: Покрајински секретаријат за спорт и омладину.
- Марковић, М. (2004). Вредности и квалитет живота. *Социолошки годишњак*, I(1), 7–21.
- Нешић, М. (2003). *Мотивациони аспекти спорта*. Бачка Паланка: Логос.
- Nešić, M., Fratrić, F., Plić, D. (2010). Motivation determinants of physical activity of Educons University female Students. In: Kovac, M. (Ed.): *5th Congress Youth sport 2010* (285–290). Ljubljana: Faculty of sport.
- Нешић, М., Кубуровић, Д. (2011). Ставови студената према универзитетском спорту. У: Бунчић, В. (ур.): *Четврта међународна интердисциплинарна научно стручна конференција-Васпитно-образовни и спортски хоризонти* (170–181). Суботица: Висока школа струковних студија за образовање васпитача и тренера.
- Nešić, M., Kovačević, J. (2011). Life habits of Student population as a factor in orientation to the University Sports. *Acta kinesiologica*, 5(2), 89–95.
- Радош, Ј., Нешић, М. (2010). Спорт на универзитету као оживотворење идеје калокагатије. *Пословна економија*, IV(1), 149–156.
- Радош, Ј. (2010). *Филозофија спорта*. Сремски Карловци: Каирос.
- Радош, Ј. (2011). *Етика у спорту*. Бачка Паланка: Логос.
- Стратегија развоја спорта у Републици Србији за период од 2009. до 2013. године, Сужбени гласник РС. Бр. 11 (2008).

Milan Nešić, Educons University, Sremska Kamenica

VALUE ASPECTS OF UNIVERSITY SPORT

Summary

The main trademark of modern everyday life is the lack of physical activity among all social classes. Drastic reduction of movement and physical activity has a direct impact on the health status of young people. The student population is not exempt from such trends either. In 1998, physical education was abolished from universities. Today, among other things, students lack university facilities intended for exercise and competitions, as well as a clearly defined system for sporting activities according to their interests and needs.

The national strategy of sport development in the Republic of Serbia has defined its priority target as: "...making school and university sport stronger and establishing a functional system of sport competitions in schools and universities." However, there is no clear development model of this area of sport with a projected implementation time, which results in the presence of spontaneous and unorganized forms of university sport.

University sport should determine its task and role as a multidimensional system where educational (pedagogical), moral, ethical, esthetical, and socially responsi-

ble aspects complement each other, as these are necessary for the proper shaping of young people into fully developed individuals. Using all the potential of science (primarily from the sphere of motion-functional structures), university sport should assume the role of a restorer of balance, as the unbalance between physical and other human dimensions is clearly visible nowadays, especially with the global presence of hypokinesia, which significantly endangers human health. In other words, university sport should contribute to a more harmonious formation of young academics and to the affirmation of the idea that university graduates should not be profiled as being either “all brawn and no brains” or “freakish intellectuals”.